

Sygnatura akt XII C 2346/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 14 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Horbacz

Protokolant: p.o. stażysty Joanna Bendlewska

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2014 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa N. W.

przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Aresztu Śledczego w P., Dyrektorowi Zakładu Karnego w G., Dyrektorowi Zakładu Karnego we W., Dyrektorowi Zakładu Karnego w P. zastępowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa

o zapłatę

1. Oddała powództwo.
2. Zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę
- 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/-/ M. Horbacz

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 września 2013 r. nadanym dnia 13 listopada 2013 r. powód N. W. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Dyrektora Aresztu Śledczego w P., Dyrektora Zakładu Karnego w G., Dyrektora Zakładu Karnego we W., Dyrektora Zakładu Karnego w P. kwoty 200.000 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tytułem zadośćuczynienia. Nadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że odbywał w okresie od dnia 16 marca 2004 r. do dnia 16 września 2008 r. karę pozbawienia wolności, początkowo był osadzony w Zakładzie Karnym w G., następnie w Areszcie Śledczym w P., Zakładzie Karnym we W., w Zakładzie Karnym w P. i ponownie w Zakładzie Karnym we W.. Powód wskazał, że zaraz po osadzeniu w Zakładzie Karnym w G. powód poddał się badaniom lekarskim i ich wynik był pozytywny, nie wykryto żadnych poważniejszych chorób i problemów zdrowotnych. Powód wskazał, że we wrześniu 2008 r., gdy opuszczał Zakłady Karny we W. zdiagnozowano u niego obecność wirusa HCV, który wywołał przewlekłe zapalenie wątroby typu C. Powód wskazał, że podczas odbywania kary pozbawienia wolności nie opuszczał zakładów karnych, w których był osadzony. Powód wskazał, że podczas odbywania kary pozbawienia wolności zakład karny, na terenie którego doszło do zainfekowania powoda wirusem nie zachował należytej staranności w sprawowaniu nadzoru oraz opieki nad osadzonymi, i dlatego też doszło do zarażenia. Powód wskazał, że ww. kwoty domaga się tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powoda wskazując, że z treści pozwu wynika, że powód we wrześniu 2008 r. opuszczając zakład karny dowiedział się o zarażeniu wirusem HCV, w związku z czym roszczenie powoda uległo przedawnieniu w dniu 16 września 2011 r. Niezależnie od powyższego, pozwany zakwestionował zasadność powództwa podnosząc, że z wywiadu lekarskiego przeprowadzonego w związku z przyjęciem do Zakładu Karnego we W. w 2005 r. wynika, że powód przed osadzeniem poddawał się czynnościom związanym z przerywaniem ciągłości tkanek (tatuaze) oraz dokonywał samookaleczeń. Zdaniem pozwanego źródłem zakażenia były najprawdopodobniej czynności podejmowane przez samego powoda.

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

Powód N. W. odbywał w okresie od dnia 16 marca 2004 r. do dnia 16 września 2008 r. karę 4 lat pozbawienia wolności. Początkowo do dnia 29 lipca 2004 r. powód był osadzony w Zakładzie Karnym w G., następnie od dnia 29 lipca 2004 r. do dnia 18 maja 2005 r. był w Areszcie Śledczym w P., następnie od dnia 18 maja 2005 r. do dnia 9 lipca 2008 r. był w Zakładzie Karnym we W., następnie od dnia 9 lipca 2008 r. do dnia 27 sierpnia 2008 r. był w Zakładzie Karnym w P. i ponownie w Zakładzie Karnym we W. był od dnia 27 sierpnia 2008 r. do dnia 16 września 2008 r., kiedy został zwolniony na wolność.

Poprzednio powód w okresie od 7 lutego 1994 r. do 21 grudnia 1995 r., od 16 września 1997 r. do 17 września 2003 r., przebywał w związku z tymczasowym aresztowaniem, odbywaniem kary pozbawienia wolności lub wykonywaniem kary zastępczej pozbawienia wolności, w Zakładzie Karnym w G., Zakładzie Karnym w R., Zakładzie Karnym w K., Areszcie Śledczym w P., Zakładzie Karnym w W., Zakładzie Karnym we W..

Okoliczności niesporne, informacja o pobytach i orzeczeniach (k.18-22); karta karna (k.80 akt (...))

W czasie pobytu w Zakładzie Karnym w P. w dniach 9 lipca 2008 r. – 31 lipca 2008 r. powód przebywał na Oddziale Zakaźnym (WZW) Szpitala Zakładu Karnego w P. celem pogłębienia diagnostyki i ewentualnego leczenia zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu C. Przy przyjęciu na ww. Oddział w wywiadzie powód podał, że o zakażeniu ww. wirusem dowiedział się w kwietniu 2007 r., kiedy to wykonano w trakcie diagnostyki bólów brzucha badania anty-HCV, które wyszło dodatnie.

Podczas pobytu na ww. Oddziale na podstawie wykonanych badań laboratoryjnych i konsultacji specjalistycznych rozpoznano przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu C, uzależnienie od nikotyny i alkoholu, osobowość dyssocjalną, oraz w wywiadzie rozpoznano chorobę wrzodową dwunastnicy.

Przed kwietniem 2007 r. podczas pobytu w Zakładzie Karnym we W. powód nie był poddawany badaniom na obecność wirusa WZW typu C. Powód nie zgłaszał w tym czasie dolegliwości bólowych dotyczących wątroby w powyższych jednostkach penitencjarnych.

Dowód: kopia notatki służbowej z 04.12.2013 r. (k.34); kopia pisma Służby Więziennej z 06.12.2013 r. (k.35-36)

W okresie od 16 września 2008 r. do dnia 22 października 2011 r. powód przebywał na wolności.

Okoliczności niesporne, informacja o pobytach i orzeczeniach (k.18-22); wydruk z NoeNET (k.51)

Powód nie jest osobą nieporadną. W toku postępowania przed Sądem Rejonowym w W. pod sygn. akt (...) powód działając bez adwokata sformułował wniosek o przyznanie obrońcy z urzędu. W drugiej sprawie przed Sądem

Rejonowym w W. pod sygn. akt (...)powód występując bez adwokata sam składał pisma procesowe stosowne do sytuacji procesowej w jakiej się znajdował.

Dowód z akt SR w W.sygn. (...): wniosek powoda o przyznanie obrońcy z urzędu (k.109), wniosek powoda o przesłuchanie świadków (k.110-111), wniosek powoda o przesłanie sentencji wyroku wraz z uzasadnieniem (k.136); z akt SR w W.sygn. (...): wniosek powoda o doprowadzenie do z aresztu na posiedzenie sądu (k.174); wniosek powoda o przesłanie sentencji wyroku wraz z uzasadnieniem (k. 237); wniosek powoda o odroczenie kary pozbawienia wolności (k.242-243,245-246); załącznik powoda do ww. pisma (k.249); pismo powoda wnoszącego opłatę (k.253)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych powyżej dowodów z dokumentów, które załączone w kopii nie były przez żadną ze stron kwestionowane co do istnienia oryginałów tych dokumentów. Podkreślić należy, że pełnomocnik powoda nie zakwestionował prawdziwości i wiarygodności dokumentów załączonych przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa co do okoliczności wskazanych m.in. w notatce służbowej z dnia 4 grudnia 2013 r., z której wynika, że w dniach 9 lipca 2008 r. – 31 lipca 2008 r. powód przebywał na Oddziale Zakaźnym (WZW) Szpitala Zakładu Karnego w P. celem pogłębienia diagnostyki i ewentualnego leczenia zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu C. Przy przyjęciu na ww. Oddział w wywiadzie powód podał, że o zakażeniu ww. wirusem dowiedział się w kwietniu 2007 r., kiedy to wykonano w trakcie diagnostyki bólów brzucha badania anty-HCV, które wyszło dodatnie. Pełnomocnik powoda nie zawniósł także dowodu z przesłuchania powoda aby wykazać inne okoliczności dowiedzenia się powoda o zakażeniu. W związku z powyższym Sąd uznał, że ww. okoliczności jako niezaprzeczone, zostały przyznane przez pełnomocnika powoda, a zatem były niesporne w niniejszym postępowaniu.

Sąd oparł się ponadto na wskazanych dokumentach z akt Sądu Rejonowego w W.w sprawach (...)na okoliczność braku bezradności życiowej powoda i procesowej w postępowaniu sądowym.

Jednocześnie Sąd uwzględniając zarzut przedawnienia roszczenia powoda pominął pozostałe wnioski dowodowe zgłoszone przez pełnomocników obu stron, które zmierzały do merytorycznej oceny powództwa.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszym postępowaniu powód domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa kwoty 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę jaką doznał na skutek zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu C, w jednej z jednostek penitencjarnych, w których przebywał w okresie od dnia 16 marca 2004 r. do dnia 16 września 2008 r. tj. w Areszcie Śledczym w P., w Zakładzie Karnym w G., w Zakładzie Karnym we W. lub w Zakładzie Karnym w P..

Powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wskazał, że postaw żądania powoda upatruje w niezgodnym z prawem działaniu polegającym na nienależytej staranności w sprawowaniu nadzoru oraz opieki nad osadzonymi, tj. przepisu art. 417 § 1 k.c. i art. 445 k.c. Z uwagi na podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia powoda w związku z zakażeniem wirusem wątroby typu C wskazać należy na art. 442¹ § 1 k.c., zgodnie z którym roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. W myśl § 3 w razie wyrządzenia szkody na osobie, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Przesłanka wiadomości o szkodzie zostaje zrealizowana już w tej chwili, w której poszkodowany wie o istnieniu szkody w ogóle, gdy ma świadomość faktu powstania szkody (por.: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 marca 2013 r. I ACa 1286/12, LEX nr 1312005). O "dowiedzeniu się o szkodzie" można mówić wtedy, gdy poszkodowany "zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody"; inaczej rzecz ujmując, gdy ma "świadomość doznanej szkody". Dopóki tak rozumiane dowiedzenie się o szkodzie nie nastąpi, dopóty bieg

przedawnienia w ogóle nie może się rozpocząć (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2011 r. IV CSK 46/11, LEX nr 1084557).

W ocenie Sądu, że zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że powód o zakażeniu wirusem zapalenia wątroby typu C dowiedział się już w kwietniu 2007 r., kiedy to wykonano u powoda w trakcie diagnostyki bólów brzucha badania anty-HCV, które wyszło dodatnie. Powyższą okoliczność powód wskazał w wywiadzie lekarskim podczas przyjęcia na Oddział Zakaźny Zakładu Karnego w P., gdzie powód przebywał w dniach 9 lipca 2008 r. – 31 lipca 2008 r. Natomiast przed kwietniem 2007 r. (kiedy powód przebywał w Zakładzie Karnym we W.) powód nie był poddawany w jednostkach penitencjarnych badaniom na obecność wirusa WZW typu C. Powód nie zgłaszał w tym czasie dolegliwości bólowych dotyczących wątroby. Zatem uznać należało, że 3 letni termin przedawnienia roszczenia powoda minął w kwietniu 2010 r. Nie mniej przyjmując nawet za prawdziwe twierdzenia wskazane w pozwie, że powód o ww. zakażeniu dowiedział się podczas opuszczania jednostki penitencjarnej w dniu 16 września 2008 r., to i tak 3 letni termin przedawnienia minął z dniem 17 września 2011 r. Powód zaś reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł w niniejszej sprawie pozew dopiero w dniu 13 listopada 2013 r.

W ocenie Sądu nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut pełnomocnika powoda, że w stosunku do powoda winien być brany pod uwagę 10 letni termin przedawnienia roszczenia, bo powód „nie posiadał wiedzy o osobie, która jest zobowiązana do naprawienia szkody”. Wskazać należy, że w art. 442¹ § 1 k.c. ustawodawca sformułował ogólne reguły określające termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym: przedawnienie następuje z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (termin *a tempore scientiae*), jednakże termin ten nie może być dłuższy niż 10 lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (termin *a tempore facti*). Jednocześnie ustawodawca określił dwa istotne odstępstwa od tych reguł: dla przedawnienia roszczeń deliktowych, jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku (art. 442¹ § 2 k.c.), oraz dla roszczeń o naprawienie szkód na osobie (art. 442¹ § 3 k.c.). Wskazać należy, że dla rozpoczęcia biegu terminu *a tempore scientiae* nie jest konieczne, aby poszkodowany, który dowiedział się o szkodzie, znał już rozmiar szkody (por.: uchwała SN (7) z 11 lutego 1963 r., III PO 6/62, OSN 1964, nr 5, poz. 87 oraz wyrok SN z 24 listopada 1971 r., I CR 491/71, OSN 1972, nr 5, poz. 95). Także nie jest konieczne, aby poszkodowany dowiedział się równocześnie o szkodzie, jak i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jeżeli o dłużniku dowie się później niż o samej szkodzie, wówczas termin przedawnienia rozpocznie bieg w tej późniejszej dacie (por.: wyrok SN z 10 kwietnia 2002 r., IV CKN 949/00, Biul. SN 2002, nr 11, s. 11). Ustalenie wiedzy poszkodowanego o szkodzie dla oznaczenia biegu terminu *a tempore scientiae* nie stanowi rekonstrukcji rzeczywistego stanu świadomości poszkodowanego, lecz przypisanie mu świadomości wystąpienia szkody, opartego na obiektywnie sprawdzalnych okolicznościach (por.: wyrok SN z 8 grudnia 2004 r., I CK 166/04, LEX nr 277853). Przepis art. 442¹ § 3 k.c. oznacza termin przedawnienia roszczeń w razie wyrządzenia szkody na osobie wyłącznie *a tempore scientiae*: przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Dla oceny zarzutu przedawnienia istotne jest uzyskanie wiedzy o dwóch faktach, po pierwsze, o szkodzie, po drugie, o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Wymaganie ustalenia chwili, w której poszkodowany dowiedział się o osobie obowiązanej do naprawienia szkody, dotyczy przy tym konkretnej szkody i poszkodowanego. Chodzi oczywiście nie o chwilę, w której poszkodowany uzyskał jakąkolwiek wiadomość na temat sprawcy, lecz o chwilę uzyskania takich informacji, które - oceniając obiektywnie - pozwalają z wystarczającą dozą prawdopodobieństwa przypisać sprawstwo konkretnemu podmiotowi. Poszkodowany powinien przy tym zachować się w swoich sprawach w sposób zapobiegliwy i dolożyć starań o uzyskanie informacji istotnych z punktu widzenia przesłanek odpowiedzialności za doznaną szkodę (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2013 r. IV CSK 611/12 LEX nr 1365718).

W ocenie Sądu brak świadomości powoda co do tego, w której ze wskazanych jednostek penitencjarnych doszło do ewentualnego zakażenia powoda, nie oznacza, że powód nie mógł w terminie 3-letnim od dnia opuszczenia zakładu karnego we wrześniu 2008 r. wytoczyć powództwa. Podkreślić należy, że powód swojej szkody upatruje w niezgodnym z prawem działaniu jednostek *statio fisci* Skarbu Państwa, a więc miał świadomość podmiotu ponoszącego ewentualną

odpowiedzialność za zakażenie. Tym podmiotem zawsze jest Skarb Państwa. Kwestia ustalenia, określenia właściwej *stationes fisci*, leży w gestii sądu, który dopiero po przeprowadzeniu postępowania dowodowego może ocenić, z której działaniem bądź zaniechaniem jednostki penitencjarnej można wiązać odpowiedzialność Skarbu Państwa. Nie było zatem żadnych przeszkód, aby powód we wskazanym terminie wytoczył powództwo przeciwko Skarbowi Państwa wskazując jako *statio fisci* nawet wszystkie jednostki penitencjarne, w których dotychczas przebywał. Ustalenie bowiem, czy i gdzie nastąpiło zakażenie powoda wirusem zapalenia wątroby typu C wymaga bowiem przeanalizowania całej dostępnej dokumentacji medycznej z okresu osadzenia powoda w jednostkach penitencjarnych. W związku z powyższym brak było podstaw do ustalenia, że 3 letni termin przedawnienia roszczenia powoda nie minął. Wskazany 10 –letni termin przedawnienia nie przedłuża roszczeń o naprawienie szkody na osobie. W tym przypadku jak wskazano powyżej nie stosujemy przepisu art. 442¹ § 1 k.c. zdanie drugie, które tak de facto ograniczałoby prawo powoda do dochodzenia roszczeń na osobie do 10 lat od powstania szkody, niezależnie od tego kiedy powód dowiedziałby się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. W praktyce może bowiem zdarzyć się, że okoliczności wskazane w § 3 nastąpią później niż w ciągu 10 lat od dnia zdarzenia szkodzącego.

Sąd nie podzielił także argumentów pełnomocnika powoda, że zarzut przedawnienia roszczenia godzi w zasady współżycia społecznego, że powód jest osobą niezaradną życiowo. Stosując art. 5 k.c. trzeba mieć na względzie szczególnie charakter tego przepisu, wynikający z użycia w nim klauzul generalnych. Przy ocenie, czy zarzut przedawnienia stanowi nadużycie prawa, rozstrzygające znaczenie mają okoliczności konkretnego wypadku, zachodzące po stronie poszkodowanego oraz osoby zobowiązanej do naprawienia szkody. W szczególności ma znaczenie charakter uszczerbku, jakiego doznał poszkodowany, przyczyna opóźnienia w dochodzeniu roszczenia i czas jego trwania. Możliwość zastosowania art. 5 k.c. nie zawsze jednak musi być wiązana z negatywną oceną zachowania osoby zobowiązanej do naprawienia szkody, przejawiającego się w utrudnianiu wcześniejszego dochodzenia roszczenia przez poszkodowanego (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2013 r. IV CSK 611/12 LEX nr 1365718).

Podkreślić należy, że zarzut przedawnienia stanowi prawo podmiotowe dłużnika, dlatego jedynie w wyjątkowych sytuacjach może nie zostać uwzględniony przez sąd i potraktowany jako nadużycie prawa na podstawie art. 5 k.c.

W ocenie Sądu nie zachodziły w niniejszej sprawie żadne okoliczności, które ze względu na osobę powoda lub zachowanie pozwanego pozwalałyby uznać, że zachodzi wyjątek w rozumieniu art. 5 k.c. Z ustaleń Sądu wynika, że w okresie biegu przedawnienia roszczenia tj. od dnia 16 września 2008 r. do dnia 22 października 2011 r., powód przebywał na wolności, a zatem miał możliwość w tym okresie podjąć działania w celu wytoczenia powództwa przeciwko pozwanemu o zapłatę zadośćuczynienia. Okoliczność, że we wcześniejszym okresie lub późniejszym powód przebywał w warunkach izolacji penitencjarnej nie ma wpływu na niniejszą sprawę. Jednocześnie podkreślić należy, że z akt Sądu Rejonowego w W.(...)wynika, że powód jest osobą poradną życiowo, złożył wniosek o obrońcę z urzędu, formułuje wnioski dowodowe i wnioski procesowe stosownie do okoliczności sprawy. Ponadto powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika nie powołał żadnych dowodów, że stan zdrowia powoda z uwagi na zakażenie uniemożliwiało powodowi wcześniej przedsięwziąć odpowiednie kroki prawne.

Mając na uwadze powyższe, Sąd oddalił powództwo jako przedawnione.

O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie mając na uwadze wynik sprawy i przepis art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 11 ust 2 i 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa w zw. z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSO Magdalena Horbacz